

Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Τόμ. 1 (2022)

7ο Πανελλήνιο Συνέδριο «Ένταξη και Χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»

Απόψεις εκπαιδευτικών για την τηλεεκπαίδευση στην προσχολική και πρώτη σχολική εκπαίδευση στη διάρκεια της πανδημίας

Αργυρώ Δελησάββα, Κλεοπάτρα Νικολοπούλου

Βιβλιογραφική αναφορά:

Δελησάββα Α., & Νικολοπούλου Κ. (2023). Απόψεις εκπαιδευτικών για την τηλεεκπαίδευση στην προσχολική και πρώτη σχολική εκπαίδευση στη διάρκεια της πανδημίας. *Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*, 1, 0219–0230. ανακτήθηκε από <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/cetpe/article/view/5739>

Απόψεις εκπαιδευτικών για την τηλεκπαίδευση στην προσχολική και πρώτη σχολική εκπαίδευση στη διάρκεια της πανδημίας

Δελησάββα Αργυρώ, Νικολοπούλου Κλεοπάτρα
argiro_del@yahoo.com, knikolop@ecd.uoa.gr
ΤΕΑΠΗ - Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Περίληψη

Κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα σε όλο τον κόσμο αναγκάστηκαν να κλείσουν και η ακαδημαϊκή διαδικασία συνεχίστηκε διαδικτυακά. Σκοπός αυτής της μελέτης ήταν η διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών αναφορικά με τα μειονεκτήματα και τα πλεονεκτήματα στην εφαρμογή της τηλεκπαίδευσης, την επικοινωνία με τους γονείς, τις εμπειρίες των παιδιών και τα συναισθήματα των εκπαιδευτικών, κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Συμμετείχαν 3 νηπιαγωγοί και 4 δάσκαλοι πρώτης και δευτέρας δημοτικού, και τα δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω συνεντεύξεων. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα μειονεκτήματα αφορούσαν κυρίως προβλήματα σύνδεσης με το δίκτυο και έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής, ενώ τα πλεονεκτήματα ήταν η εξοικείωση των παιδιών με την τεχνολογία και η διατήρηση επαφής με το σχολικό περιβάλλον. Ο ρόλος των γονέων ήταν σημαντικός, οι εμπειρίες των παιδιών με την τεχνολογία ήταν αρκετά καλές, ενώ τα συναισθήματα των εκπαιδευτικών δεν ήταν θετικά (ιδιαίτερα στην αρχή της τηλεκπαίδευσης).

Λέξεις κλειδιά: τηλεκπαίδευση, προσχολική εκπαίδευση, πρώτη σχολική εκπαίδευση, απόψεις εκπαιδευτικών, πανδημία

Εισαγωγή

Το ξέσπασμα της Covid-19 κηρύχθηκε από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας ως παγκόσμια πανδημία τον Μάρτιο του 2020 (Cucinotta & Vanelli, 2020). Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα αναγκάστηκαν να κλείσουν σε πολλές χώρες και η εκπαιδευτική διαδικασία συνεχίστηκε διαδικτυακά (UNESCO, 2020). Οι Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) και ιδιαίτερα η αξιοποίηση του διαδικτύου έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην παροχή-συνέχιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας και των περιόδων καραντίνας. Οι ΤΠΕ αξιοποιούνται σταδιακά τα τελευταία χρόνια στην προσχολική εκπαίδευση (Νικολοπούλου, 2018), αλλά η διαδικτυακή διδασκαλία κατά τη διάρκεια της πανδημίας ήταν μια άνευ προηγουμένου κατάσταση, ενώ ειδικά για την προσχολική εκπαίδευση ήταν ένα ασυνήθιστο μέσο εκπαίδευσης των μικρών παιδιών (Yildirim, 2021). Υπάρχουν λίγα εμπειρικά δεδομένα για την προσχολική και πρώτη σχολική εκπαίδευση κατά τη διάρκεια της Covid-19 (πχ., Yildirim, 2021; Timmons et al., 2021; Hu et al., 2021), σε σύγκριση με έρευνες σε άλλες εκπαιδευτικές βαθμίδες όπως δευτεροβάθμια εκπαίδευση ή πανεπιστήμια. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνήσει τις απόψεις των εκπαιδευτικών αναφορικά με τα μειονεκτήματα και πλεονεκτήματα στην εφαρμογή της τηλεκπαίδευσης, την επικοινωνία με τους γονείς, τις εμπειρίες των παιδιών και τα συναισθήματα των εκπαιδευτικών. Αυτή η μελέτη είναι σημαντική επειδή υπάρχουν λίγες δημοσιευμένες έρευνες για τις απόψεις των εκπαιδευτικών στην περίοδο της πανδημίας, ενώ οι απόψεις τους σχετίζονται με τη μάθηση των μικρών παιδιών. Στην εργασία αυτή οι όροι «διαδικτυακή διδασκαλία» και «τηλεκπαίδευση» χρησιμοποιούνται ως συνώνυμοι.

Βιβλιογραφική επισκόπηση

Ο Yildirim (2021), στην Τουρκία, ερευνήσε πώς εφαρμόστηκε η προσχολική εκπαίδευση κατά τη διάρκεια της πανδημίας και ποιες προκλήσεις πρέπει να ξεπεραστούν. Οι περισσότεροι νηπιαγωγοί δήλωσαν ότι η πανδημία επηρέασε αρνητικά τους μαθητές (συναισθηματικές, γνωστικές και ψυχοκινητικές δεξιότητες, αλληλεπίδραση δασκάλου-μαθητή), ενώ ορισμένοι ανέφεραν υψηλότερη συμμετοχή των γονέων στην εκπαίδευση των παιδιών τους. Οι νηπιαγωγοί ανέφεραν ότι επικοινωνούσαν με γονείς και μαθητές κυρίως μέσω τηλεφώνου, WhatsApp, ακολουθούσαν οι βιντεοκλήσεις, Facebook ή Instagram, ενώ οι μεγάλες προκλήσεις αφορούσαν προβλήματα σύνδεσης στο διαδίκτυο και διστακτικούς γονείς.

Παρομοίως, σε μια άλλη μελέτη στην Τουρκία (Duran, 2021) η επικοινωνία με τους γονείς γινόταν μέσω διαδικτυακών πλατφορμών (WhatsApp, zoom, skype) ή τηλεφωνικών κλήσεων. Οι εκπαιδευτικοί εξέφρασαν κάποια αρνητικά συναισθήματα (π.χ., άγχος, ανησυχία, φόβο), ενώ ως θετική επίδραση της πανδημίας θεωρήθηκε η συμμετοχή των γονέων στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες των παιδιών (αύξηση της αλληλεπίδρασης γονέα-παιδιού). Στην ίδια χώρα, η Alan (2021) εντόπισε τις ανάγκες των εκπαιδευτικών προσχολικής ηλικίας σχετικά με την τηλεκπαίδευση, κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Διαπιστώθηκε ότι οι εκπαιδευτικοί πρέπει να βελτιώσουν τις τεχνολογικές τους ικανότητες, να έχουν περισσότερους διαδραστικούς πόρους και μια φιλική προς τον χρήστη εκπαιδευτική πλατφόρμα (για την παροχή εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και τη διευκόλυνση της επικοινωνίας), και επίσης να λαμβάνουν υποστήριξη για την ψυχολογική τους ευεξία (καθώς εντοπίστηκαν ορισμένα αρνητικά συναισθήματα όπως το άγχος).

Οι Hu et al. (2021) δημοσίευσαν δεδομένα για το πώς οι εκπαιδευτικοί προσχολικής ηλικίας εφάρμοσαν διαδικτυακούς πόρους (π.χ., μέσω πλατφορμών εκμάθησης με ψηφιακή διαμεσολάβηση) για μικρά παιδιά κατά τη διάρκεια της Covid-19, στο Χονγκ Κονγκ. Μερικά εμπόδια αφορούσαν τη δυσκολία δέσμευσης των παιδιών στην τηλεκπαίδευση και την ανεπαρκή υποστήριξη από τους γονείς για τις μαθησιακές δραστηριότητες. Οι εκπαιδευτικοί που ανέφεραν μεγαλύτερη συμμετοχή των παιδιών ή υποστήριξη από τους γονείς ήταν πιο πιθανό να προσδοκούν τη διαδικτυακή διδασκαλία στο μέλλον. Προτάθηκε η ανάγκη για πιο διαδραστική διαδικτυακή προετοιμασία της διδασκαλίας.

Οι Timmons et al. (2021) εξέτασαν την εφαρμογή και τον αντίκτυπο της διαδικτυακής διδασκαλίας στην προσχολική και πρώτη σχολική εκπαίδευση (νηπιαγωγείο, 1η και 2η τάξη δημοτικού) κατά τη διάρκεια της πανδημίας στον Καναδά. Οι προκλήσεις που ανέφεραν οι εκπαιδευτικοί περιλάμβαναν ζητήματα υσότητας (ανησυχίες για πρόσβαση στην τεχνολογία, υποστήριξη στο σπίτι), κοινωνικές, συναισθηματικές και ακαδημαϊκές επιπτώσεις της διαδικτυακής διδασκαλίας στα παιδιά, καθώς και επιπτώσεις στους γονείς. Δόθηκαν συστάσεις για τη βελτίωση της διαδικτυακής διδασκαλίας-μάθησης στην (μετά) Covid εποχή (ενθάρρυνση της σύγχρονης και ασύγχρονης διδασκαλίας, ατομική διδασκαλία για μερικούς μαθητές κ.λπ.).

Στην έρευνα των Steed and Leech (2021), στις ΗΠΑ, οι εκπαιδευτικοί εξέφρασαν ανησυχίες όπως μειωμένες αλληλεπιδράσεις με τα παιδιά, ανησυχίες για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες, ανεπαρκείς πόρους και έλλειψη καθοδήγησης από τη διοίκηση του σχολείου (σχετικά με την τηλεκπαίδευση). Ο ρόλος των οικογενειών ήταν καθοριστικός, αφού οι εκπαιδευτικοί βασίστηκαν σε αυτές για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων των παιδιών στο σπίτι.

Οι Atiles et al. (2021) διερεύνησαν τις εμπειρίες νηπιαγωγών παιδιών 3-6 ετών στις ΗΠΑ και σε ορισμένες χώρες της Λατινικής Αμερικής, κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Τα ευρήματα έδειξαν ότι χρησιμοποιήθηκαν διάφορες πλατφόρμες για την επικοινωνία με τους γονείς, ενώ περίπου το μισό δείγμα αντιμετώπισε προβλήματα συνδεσιμότητας στο διαδίκτυο. Οι νηπιαγωγοί εξέφρασαν ανησυχίες για την ψυχική υγεία των παιδιών και των

οικογενειών, αμφισβήτησαν την καταλληλότητα της διαδικτυακής μάθησης για μικρά παιδιά και ανέφεραν έλλειψη προετοιμασίας/κατάρτισης για διαδικτυακή διδασκαλία.

Στην Ελλάδα, η Φώτη (2021) διερεύνησε τις απόψεις νηπιαγωγών για τη σύγχρονη και ασύγχρονη διδασκαλία στην περίοδο της πανδημίας και την ανταπόκριση των μαθητών. Αναφορικά με τις μορφές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης που χρησιμοποίησαν (92.7%), ως προς την ασύγχρονη, απάντησαν 51.2% ότι χρησιμοποίησαν το email, το 7.3% και 4.9% χρησιμοποίησαν Ιστολόγιο (Πανελλήνιου Σχολικού Δικτύου και Blogger), 9.8% χρησιμοποίησαν την Ηλεκτρονική Τάξη e-class, 4.9% την πλατφόρμα e-me, 4.9% μέσα κοινωνικής δικτύωσης και 4.9% όλα τα παραπάνω. Αναφορικά με τη σύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, 4.9% απάντησαν ότι έκαναν χρήση της πλατφόρμας Webex. Επίσης, 58.6% του δείγματος δήλωσε ότι χρειάζεται επιμόρφωση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Οι Αδάμ και Παπαδημητρίου (2022) διερεύνησαν τις ευκαιρίες και τα εμπόδια στην αξιοποίηση των μορφών εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (εξΑΕ) από τις νηπιαγωγούς την περίοδο της πανδημίας. Τα αποτελέσματά τους έδειξαν ότι τα πιο συχνά χρησιμοποιούμενα εργαλεία από τις νηπιαγωγούς για τη δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού είναι το padlet και το Power Point, ενώ η πλατφόρμα webex αξιοποιήθηκε από το μεγαλύτερο ποσοστό των εκπαιδευτικών κατά την εφαρμογή της εξ αποστάσεως σχολικής εκπαίδευσης. Το μεγαλύτερο εμπόδιο που αντιμετώπισαν οι εκπαιδευτικοί κατά την εφαρμογή της εξΑΕ, σχετιζόταν με την έλλειψη διαπροσωπικής επαφής, καθώς και την ελλιπή υποστήριξη στην εξ αποστάσεως διδασκαλία. Η ύπαρξη αδελφών σε μεγαλύτερες βαθμίδες εκπαίδευσης αποτελούσε προτεραιότητα ως προς τη χρήση σε διαθέσιμους οικιακού υπολογιστή. Ομοίως και το καθεστώς τηλεργασίας των γονέων αναδείχθηκαν ως τα μεγαλύτερα εμπόδια. Συμπεράναν ότι τα μαθησιακά ψηφιακά εργαλεία φαίνεται να εμπλουτίζουν το διδακτικό αντικείμενο και να ενθαρρύνουν τους μαθητές στην ενσωμάτωση της τεχνολογίας στη διδασκαλία γι' αυτό και χρησιμοποιούνται σε αρκετά μεγάλο ποσοστό από τους εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Τέλος, αναφέρεται η έρευνα των Τζήλου και Παπαδημητρίου (2022), η οποία διερεύνησε τις απόψεις γονέων-κηδεμόνων σχετικά με την εξΑΕ με σκοπό να προσδιοριστεί ο ρόλος τους στη διδακτική διαδικασία κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19. Ο ρόλος των γονέων αναδείχθηκε ως υποστηρικτικός και ενθαρρυντικός και τα εμπόδια που προέκυψαν οφειλόταν σε προβλήματα τεχνικής φύσεως, στο ωράριο λειτουργίας της σχολικής μονάδας, στον μεγάλο αριθμό μαθητών στην ψηφιακή τάξη και στην αυθαίρετη παρέμβαση των γονέων.

Μεθοδολογία

Ερευνητικά ερωτήματα

1. Ποιες είναι οι απόψεις των εκπαιδευτικών για τα μειονεκτήματα και τα πλεονεκτήματα στην εφαρμογή της τηλεεκπαίδευσης;
2. Τι επικοινωνία υπήρξε με τους γονείς και ποιος ο ρόλος τους στη διάρκεια της τηλεεκπαίδευσης;
3. Ποιες ήταν οι εμπειρίες των νηπίων/μαθητών στη διάρκεια της τηλεεκπαίδευσης;
4. Ποια ήταν τα συναισθήματα των εκπαιδευτικών και οι προτάσεις τους για την υποστήριξη της τηλεεκπαίδευσης;

Δείγμα

Το δείγμα αποτέλεσαν 7 εκπαιδευτικοί προσχολικής και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και

συγκεκριμένα 3 νηπιαγωγοί και 4 δάσκαλοι πρώτης και δευτέρας δημοτικού από την Κρήτη. Διδάσκουν σε δημόσια νηπιαγωγεία/σχολεία με παρόμοιο κοινωνικο-οικονομικό υπόβαθρο. Ο Πίνακας 1 δείχνει τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών, τη βαθμίδα που διδάσκουν, καθώς και τον αριθμό των παιδιών που συμμετείχαν στην τηλεκπαίδευση. Οι εκπαιδευτικοί ήταν όλες γυναίκες εκτός από έναν άνδρα. Οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες είχαν 1-4 έτη εμπειρίας-χρήσης των ΤΠΕ στην τάξη, για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Η εμπειρία των εκπαιδευτικών με την τηλεκπαίδευση ήταν μικρή (έως 1,5 έτη) και αποκτήθηκε κυρίως μέσα στην περίοδο της πανδημίας. Για τη διατήρηση της ανωνυμίας των εκπαιδευτικών αποδόθηκαν κωδικοί E1 (εκπαιδευτικός 1), E2 (εκπαιδευτικός 2), κλπ. Σχετικά ζητήματα ηθικής δεοντολογίας συζητιούνται στην επόμενη ενότητα.

Πίνακας 1. Δημογραφικά Χαρακτηριστικά των Εκπαιδευτικών

Κωδικός Εκπ/κού	Ηλικία Εκπ/κού	Βαθμίδα (ηλικία Παιδιών)	Αριθμός παιδιών που συμμετείχαν στην τηλ/ση	Έτη χρήσης ΤΠΕ στην τάξη	Εμπειρία εκπαιδευτικών με την τηλ/ση
E1	22-30	Δημοτικό (6 ετών)	7	1-4 έτη	<1 έτος
E2	22-30	Δημοτικό (8 ετών)	18	1-4 έτη	<1 έτος
E3	41+	Νηπιαγωγείο (4-5 ετών)	8	>10 έτη	> 1.5 έτος
E4	31-35	Δημοτικό (8 ετών)	22-23	5-10 έτη	<1 έτος
E5	22-30	Νηπιαγωγείο (4-5 ετών)	9	1-4 έτη	> 1.5 έτος
E6	22-30	Δημοτικό (7 ετών)	21	1-4 έτη	<1 έτος
E7	22-30	Νηπιαγωγείο (4-5 ετών)	14-18	1-4 έτη	≈ 1-1.5 έτος

Διαδικασία και ερευνητικό εργαλείο

Τα δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων μεταξύ Οκτωβρίου και Νοεμβρίου 2021. Οι συνεντεύξεις αποτελούν μία κοινά αναγνωρισμένη μορφή της ποιοτικής ερευνητικής μεθόδου, καθώς δίνεται η δυνατότητα εις βάθος διερεύνησης απόψεων/αντιλήψεων. Η συμμετοχή των εκπαιδευτικών ήταν εθελοντική και λήφθηκαν υπόψη ζητήματα ηθικής δεοντολογίας. Οι εκπαιδευτικοί έλαβαν τη διαβεβαίωση ότι τα σχόλια και η συμβολή τους θα παραμείνουν ανώνυμα. Η εργασία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της πτυχιακής εργασίας της 1ης συγγραφέως, σε Παιδαγωγικό Τμήμα Πανεπιστημίου. Για τη διαμόρφωση των ερωτήσεων της συνέντευξης ελήφθη υπόψη η σχετική βιβλιογραφία. Ενδεικτικές ερωτήσεις της συνέντευξης ήταν: Ποιά υπήρξαν, κατά τη γνώμη σας, τα πιο σημαντικά εμπόδια-μειονεκτήματα και πλεονεκτήματα στην εφαρμογή της τηλεκπαίδευσης; Τι είδους επικοινωνία υπήρξε με τους γονείς των νηπίων/μαθητών; Ποιος ο ρόλος των γονιών/κηδεμόνων στη διάρκεια της τηλεκπαίδευσης; Ποιές ήταν οι εμπειρίες των νηπίων/μαθητών σας, στη διάρκεια της τηλεκπαίδευσης; Ποιά ήταν τα δικά σας συναίσθημα όταν εφαρμόζατε την τηλεκπαίδευση στη διδασκαλία; Τι προτείνετε για τη βελτίωση/υποστήριξη της τηλεκπαίδευσης; Επιπλέον, πληροφορίες σχετικά με τα χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών (βλ. Πίνακα 1) συλλέχθηκαν μέσω σχετικών ερωτήσεων. Κάθε συνέντευξη διήρκεσε περίπου 45-60 λεπτά. Οι συνεντεύξεις διεξήχθησαν μέσω της

πλατφόρμας zoom (καθώς υπήρχε ακόμη ο κίνδυνος διασποράς του ιού) σε χρονική περίοδο που επέλεξαν οι εκπαιδευτικοί, ώστε να μην παρεμποδίζονται τα διδακτικά καθήκοντά τους.

Ανάλυση δεδομένων

Χρησιμοποιήθηκε θεματική ανάλυση περιεχομένου (Creswell, 2012) και οι κωδικοί για την ανάλυση δεδομένων ήταν περιγραφικοί. Οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών ομαδοποιήθηκαν θεματικά σε αυτές που αφορούσαν τα προκαθορισμένα θέματα απόψεων των εκπαιδευτικών. Η ανωνυμία επιβεβαιώθηκε ώστε να εξαλειφθούν πιθανές αναληθείς απαντήσεις. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται σύμφωνα με τα ερευνητικά ερωτήματα της μελέτης.

Αποτελέσματα

Απόψεις των εκπαιδευτικών για τα μειονεκτήματα και τα πλεονεκτήματα στην εφαρμογή της τηλεκπαίδευσης

Ο Πίνακας 2 παρουσιάζει τις απόψεις των εκπαιδευτικών για τα μειονεκτήματα-εμπόδια και τα πλεονεκτήματα στην εφαρμογή της τηλεκπαίδευσης. Όλοι οι εκπαιδευτικοί ανέφεραν προβλήματα σύνδεσης με το δίκτυο, ενώ οι περισσότεροι ανέφεραν έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής και δυσκολίες για παιδιά με μαθησιακές ιδιαιτερότητες (5 και 4 αναφορές αντίστοιχα). Μεταξύ των πλεονεκτημάτων, όπως εκφράστηκαν από τους εκπαιδευτικούς, ήταν η εξοικείωση των παιδιών με την τηλεκπαίδευση/τεχνολογία, η διατήρηση επαφής με μαθητές/σχολείο/διδάσκοντες, και ότι κάποια παιδιά ήταν περισσότερο συγκεντρωμένα.

Πίνακας 2. Απόψεις των εκπαιδευτικών για τα μειονεκτήματα-εμπόδια και τα πλεονεκτήματα στην εφαρμογή της τηλεκπαίδευσης

Μειονεκτήματα - Εμπόδια	Αριθμός αναφορών
Προβλήματα σύνδεσης με το δίκτυο (δεν υπήρχε σύνδεση ή κολλούσε)	7
Έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής στα σπίτια των παιδιών (PC/ Tablet)	5
Δυσκολίες για παιδιά με μαθησιακές ιδιαιτερότητες	4
Έλλειψη συμμετοχής από την πλευρά των παιδιών	3
Η προετοιμασία και η οργάνωση τηλεκπαίδευσης είναι μια χρονοβόρα διαδικασία (συγκριτικά με τη δια ζώσης)	3
Προβλήματα με τις πλατφόρμες (πχ αργεί η πλατφόρμα)	2
Έλλειψη αμεσότητας μαθήματος	2
Μειωμένες τεχνολογικές δεξιότητες από τα παιδιά λόγω ηλικίας	1
Μειωμένη υποστήριξη γονέων λόγω εργασίας	1
Ακατάλληλη ώρα τηλεκπαίδευσης	1
Πρόβλημα προσωπικών δεδομένων	1
Έλλειψη γνώσης, εμπόρφωσης για την εξ' αποστάσεως μεθοδολογία	1
Πλεονεκτήματα	
Εξοικείωση παιδιών με την τηλεκπαίδευση-τεχνολογία (ψηφιακά εργαλεία)	4
Διατηρήθηκε η επαφή με τους μαθητές/σχολείο/διδάσκοντες	4
Τα παιδιά από το χώρο του σπιτιού τους λειτουργούσαν καλύτερα, ήταν πιο συγκεντρωμένα	3
Τα παιδιά λάμβαναν βασικές γνώσεις όπως είναι τα διαδραστικά μαθήματα	1
Τα παιδιά αντιλήφθηκαν πως ο υπολογιστής μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως μέσο επικοινωνίας	1
Υπήρξε βοήθεια από τους γονείς σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο	1
Βρέθηκαν κλειδιά συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών	1
Η τηλεκπαίδευση βοήθησε τους εκπαιδευτικούς να σκεφτούν δραστηριότητες που	1

δεν είχαν σκεφτεί στο παρελθόν

Παγιώθηκε η χρήση των emails στην επικοινωνία με τους γονείς

1

Κάποια αποσπάσματα για τα εμπόδια που δηλώθηκαν ακολουθούν παρακάτω.

- «Πολύ βασικό πρόβλημα ήταν ο χρόνος. Καταναλώναμε αρκετό χρόνο στο αν με ακούνε τα παιδιά και στο αν με βλέπουν και στο αντίστροφο. Επίσης άλλο ένα πρόβλημα που καθυστερούσε την εκπαιδευτική διαδικασία ήταν η σύνδεση και ειδικότερα το σήμα, το οποίο με τον καιρό και τις βροχές χανόντουσαν ακόμα και μαθήματα πολλές φορές. Δηλαδή, τουλάχιστον δέκα λεπτά, ξοδεύονταν για αυτό το πράγμα. Ακόμα, άλλο ένα πρόβλημα ήταν η ηλικία των παιδιών, όπου παιδιά πρώτης δημοτικού δεν ξέρουν να χρησιμοποιούν προφανώς τους υπολογιστές και χάνονταν πάρα πολύ εύκολα.» (E1)
- «Νομίζω πως αρχικά, το βασικό που δημιουργούσε άλλα προβλήματα, ήταν η τεχνολογία, το Internet, η πλατφόρμα. Το γεγονός ότι κάποια παιδιά μπορεί να μην είχαν είτε διαδίκτυο στο σπίτι τους, είτε κάποιο υπολογιστή, είτε tablet, είτε κινητό, το στιδήποτε, για να συνδεθούν. Ακόμα, το ότι κολλούσε το δίκτυο, σκέψου να είσαι στην μέση μιας δραστηριότητας, ας πούμε, ή να προσπαθείς να εξηγήσεις κάτι και να κολλάς ή να μην μπορεί να σε ακούσει το παιδί.» (E2)
- «Από την πλευρά του σπιτιού, υπήρχε πρόβλημα υλικοτεχνικής υποδομής, δεν είχαν τις απαραίτητες συσκευές, τις σωστές ή και σε αριθμό για να συνδεθούν τα παιδιά. Φαντάσου οικογένεια με τρία παιδιά, αυτό που πήγαινε στο Νηπιαγωγείο, δεν συμμετείχε στο μάθημα... και μετά, μπορεί να ήξερα εγώ πολλά εργαλεία, απλά άλλο να ξέρεις πως να το χρησιμοποιείς εσύ και άλλο να το χρησιμοποιήσεις και να δομήσεις δραστηριότητες με κατάλληλο τρόπο και μεθοδολογία για την εξ αποστάσεως.» (E3)
- «Το Internet και ο εξοπλισμός. Τα παιδιά, γενικότερα, στο μέρος που ήμουν δεν είχε σχεδόν καθόλου internet, είχε πολύ κακό internet, με αποτέλεσμα, να μην μπαίνουν στο μάθημα και να έχουμε τεράστια αποχή. Επίσης, η ώρα ήταν ακατάλληλη» (E5)

Αποσπάσματα για τα πλεονεκτήματα της τηλεκπαίδευσης ακολουθούν παρακάτω.

- “Παρατήρησα και το είχα συζητήσει και με άλλους συναδέλφους, πως παιδιά που μπορεί μέσα στην τάξη να μην υπήρχαν καν, να ήταν πολύ ήσυχα, δεν συμμετείχαν, δεν μιλούσαν, στην τηλεκπαίδευση, λειτουργούσαν καλύτερα, τα έβλεπες να ενδιαφέρονται, μιλούσαν, συμμετείχαν πιο έντονα... φαίνεται, πως σε κάποιους μαθητές μπορεί να τους βοηθάει η τηλεκπαίδευση, γιατί μπορεί να έχουν χρόνο να τα δουν, νιώθουν πιο άνετα και καλύτερα, γιατί άμα έχεις και κλειστή την κάμερα, μιλάς με περισσότερη ευκολία. Οπότε κάποια παιδιά, ίσως και να τα βοήθησε αυτό.” (E2)
- «Το μόνο πλεονέκτημα και με το χέρι στην καρδιά ήταν ότι κρατήσαμε μια επαφή με ένα μέρος των μαθητών. Και το χρειάζονταν τα παιδιά... Η επαφή, η επικοινωνία... και ότι εξοικειώθηκαν, θέλοντας και μη, με την χρήση του tablet και του υπολογιστή. Είδαν και έναν άλλο τρόπο, ότι δεν είναι μόνο για να παίζουμε ο υπολογιστής και το tablet. Μπορούμε, να επικοινωνούμε και με κάποιον, να κάνουμε μαζί και κάποιες δραστηριότητες.» (E3)
- «Νομίζω το πιο σημαντικό είναι ότι εξοικειώθηκαν με την όλη διαδικασία, εξοικειώθηκαν με την τηλεκπαίδευση, με το πως λειτουργεί μια τηλεκπαίδευση ως προς αυτό το βαθμό, σαν το ψηφιακό προγραμματισμό, γιατί γνώρισαν διάφορα εργαλεία, δόθηκε η δυνατότητα στο κάθε παιδί να δουλέψει με τον δικό του ρυθμό.» (E4)

Επικοινωνία - ρόλος γονιών στη διάρκεια της τηλεκπαίδευσης

Ο Πίνακας 3 δείχνει την επικοινωνία και το ρόλο των γονιών στη διάρκεια της

ηλεκτρονική επικοινωνία, σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς. Και οι 7 συμμετέχοντες ανέφεραν ότι η επικοινωνία μεταξύ γονέων-εκπαιδευτικών γινόταν μέσω εφαρμογών όπως viber/messenger/μηνύματα/emails, ενώ η πλειονότητα εξέφρασε την άποψη ότι ο ρόλος των γονέων στην εκπαιδευτική διαδικασία ήταν σημαντικός/ενεργητικός, και υπήρξε πολύ καλή και συνεχής επικοινωνία με τους γονείς των παιδιών.

Πίνακας 3. Επικοινωνία - ρόλος των γονιών στην ηλεκτρονική επικοινωνία

	Αριθμός Αναφορών
Η επικοινωνία μεταξύ γονέων-εκπαιδευτικών γινόταν μέσω εφαρμογών όπως viber/messenger/μηνύματα/emails	7
Ο ρόλος των γονέων στην εκπαιδευτική διαδικασία ήταν σημαντικός/ ενεργητικός	5
Υπήρξε μια πολύ καλή και συνεχής επικοινωνία με τους γονείς των παιδιών (πχ συγκέντρωση υλικών)	5
Υπήρξαν γονείς που δεν μπορούσαν να υποστηρίξουν τα παιδιά τους για την εξέλιξη και την συμμετοχή τους στην ηλεκτρονική επικοινωνία	3
Κάποιοι γονείς δεν διέθεταν το χρόνο για να υποστηρίξουν τα παιδιά τους στην ηλεκτρονική επικοινωνία	2
Κάποιοι γονείς δεν διέθεταν τα μέσα για την υποστήριξη της ηλεκτρονικής επικοινωνίας	1
Πρώτη Χρονιά: οι γονείς ήταν συχνότερα κοντά στα παιδιά	1
Δεύτερη Χρονιά: Τα παιδιά ήταν περισσότερο αυτόνομα	
Τα παιδιά δούλευαν αυτόνομα και δεν βοηθιούνταν από τους γονείς τους	1
Υπήρξαν γονείς με παρεμβατικό χαρακτήρα κατά τη διάρκεια της ηλεκτρονικής επικοινωνίας	1
Ο ρόλος των γονέων στην ηλεκτρονική επικοινωνία ήταν κατακριτέος	1

*Πρώτη Χρονιά (1^η περίοδος καραντίνας): Μάρτιος 2020- Ιούνιος 2020.

Δεύτερη Χρονιά (2^η περίοδος καραντίνας): Νοέμβριος 2020 - Μάιος 2021

Αποσπάσματα αναφορικά με την επικοινωνία και το ρόλο των γονιών παρουσιάζονται παρακάτω.

- «Γενικότερα υπήρξε μια πολύ καλή επικοινωνία με τους γονείς των παιδιών, δεν ήταν κάποιος δυσάρεστος, όσο αναφορά στον τρόπο που γινόταν το μάθημα και στο πως διδάσκω. Μιλούσαμε μέσω της εφαρμογής viber ή μέσω messenger σε βίντεοκλήσεις ή ακόμα και με μηνύματα και αντιλαμβάνονταν και οι ίδιοι την δυσκολία που υπάρχει στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευση. Κατά την διάρκεια των μαθημάτων ήταν και εκείνοι εκεί, μαζί με το παιδί, όλη την ώρα, σε περίπτωση που κάτι δεν καταλάβει το παιδί. Επομένως, ήμασταν όλοι μαζί εκεί και προσπαθήσαμε να βοηθήσουμε την κατάσταση.» (E1)
- «Αρχικά, πολύ σημαντικός και ο ρόλος των γονέων, γιατί άλλο να είσαι στην τάξη και να διαχειρίζεσαι δεκαοκτώ παιδιά δια ζώσης...Θα σε ακούσουν πολύ πιο εύκολα. Στο εξ' αποστάσεως, όμως, δεν είναι και τόσο διαχειρίσιμο. Οπότε και οι γονείς, θα έπρεπε να θέσουν λίγο τα όρια, που θέτει αντίστοιχα ο εκπαιδευτικός στην τάξη. Οπότε θεωρώ, ότι είναι βασικό να συνεργαστεί ο εκπαιδευτικός με τους γονείς. Εγώ, μια χαρά συνεργάστηκα με τους γονείς και μάλιστα, έστειλα και υλικό για να το κάνουν τα παιδιά extra και θα σου πω ότι δεν το έκαναν όλοι, που εντάξει είναι λογικό, αλλά υπήρχε ανταπόκριση.» (E2)
- «Το είδος της επικοινωνίας ήταν μέσω email, κάποιες φορές χρησιμοποιούσαμε και το τηλέφωνο, αλλά κυρίως τα email...Παγιώθηκε η χρήση των email και γλιτώσαμε από τα χαρτάκια, περιβαλλοντική εκπαίδευση» (E3)
- «Θα έλεγα συνεχόμενη επικοινωνία, πολύ συχνή, ειδικά τις πρώτες ημέρες, όπου και οι ίδιοι οι γονείς δεν ξέρανε πως πρέπει να το κάνουν, όπως σας είπα και το μέρος ήταν

τέτοιο που οι γονείς δεν ήταν εξοικειωμένοι με την τεχνολογία ας πούμε, οπότε τις πρώτες ημέρες ήμασταν συνεχώς πάνω από ένα τηλέφωνο, στο Viber. Η επικοινωνία μου, με τους γονείς γινόταν κυρίως μέσω τηλεφώνου, κυρίως μέσω μιας ομάδας στο viber που είχα φτιάξει» (E4)

- «Μπορώ να πω πως με αυτούς που συμμετείχαν τα παιδιά τους στην τηλεκπαίδευση, είχαμε συχνή επικοινωνία, μας παίρνανε και τηλέφωνο και ακατάλληλες ώρες, μπορώ να πω, για να μας εκφράσουν απορίες που είχανε.. για να μιλήσουμε για την σχολική πορεία, την σχολική εξέλιξη, που έχει ο μαθητής» (E5)
- «(ο ρόλος των γονιών) ήταν ενεργητικός στα πλαίσια της εύρεσης πραγμάτων που εμείς θα χρειαζόμασταν. Κάποιοι γονείς, από τι παρατήρησα στο δικό μου πλαίσιο της τάξης, κάποιοι ήταν αφανείς, δεν υπήρχαν καν, ήταν τα παιδιά με γιαγιάδες και παππούδες, γιατί δούλευαν..οπότε τα παιδιά λειτουργούσαν μόνοι τους την πλατφόρμα...Κάποιοι άλλοι γονείς ήταν δίπλα στα παιδιά τους και είχαν μερικές φορές παρεμβατικό χαρακτήρα.» (E7)

Εμπειρίες των νηπίων/μαθητών στη διάρκεια της τηλεκπαίδευσης

Ο Πίνακας 4 αφορά τις απόψεις των εκπαιδευτικών αναφορικά με τις εμπειρίες των μαθητών τους. Εν γένει, οι εμπειρίες των παιδιών σχετικά με την τεχνολογία δηλώθηκαν ως αρκετά καλές (5 αναφορές), ενώ φαίνεται να έλλειψε στα παιδιά η δια ζώσης εκπαίδευση (π.χ η επαφή με τους φίλους τους και το παιχνίδι). Τα συναισθήματα των παιδιών, όμως, δεν ήταν θετικά (κουράζονταν, βαριόντουσαν, ακατάλληλη ώρα, βρισκονταν σπίτι), και υπήρξε μία διαφοροποίηση συναισθημάτων μεταξύ της 1ης και της 2ης χρονιάς.

Πίνακας 4. Εμπειρίες μαθητών στην διάρκεια της τηλεκπαίδευσης

	Αριθμός Αναφορών
Οι εμπειρίες των μαθητών σχετικά με την τεχνολογία ήταν αρκετά καλές (π.χ ψηφιακές δεξιότητες)	5
Έλλειψε στα παιδιά η δια ζώσης εκπαίδευση (π.χ η επαφή με τους φίλους τους και το παιχνίδι)	4
Τα συναισθήματα των παιδιών δεν ήταν θετικά (κουράζονταν, βαριόντουσαν, ακατάλληλη ώρα, βρισκονταν σπίτι)	4
Κάποια παιδιά τα βοήθησε ενώ κάποια τα περιόρισε αρκετά (αναλόγως την θεματική ενότητα)	2
Πρώτη Χρονιά: Τα παιδιά ήταν ενθουσιασμένα, μεγαλύτερη συμμετοχή	2
Δεύτερη Χρονιά: Τα παιδιά κουράστηκαν	
Κάποια παιδιά είχαν αρνητικά συναισθήματα, όμως εμπλέκονταν στο μάθημα	1

*Πρώτη Χρονιά (1^η περίοδος καραντίνας): Μάρτιος 2020- Ιούνιος 2020.

Δεύτερη Χρονιά (2^η περίοδος καραντίνας): Νοέμβριος 2020 - Μάιος 2021

Αποσπάσματα από τις συνεντεύξεις των εκπαιδευτικών ακολουθούν παρακάτω.

- «Με την τεχνολογία μια χαρά τα πήγαιναν, μπορεί ακόμα και να μου δινανε λύσεις στα προβλήματα που αντιμετώπιζα με την τεχνολογία, αυτά και να μου έλεγαν κυρία κάντε αυτό και κάντε εκείνο. Όμως, σε κάποια φάση, μετά από λίγο καιρό είχαν κουραστεί γιατί θέλανε να πάνε σχολείο να δουν τους συμμαθητές τους, έβλεπε έντονη την ανάγκη τους στο διάλειμμα να μιλήσουν στο chat, να παίξουν και να ζωγραφίσουν, τους αφήναμε κενό τον πίνακα και τον χρησιμοποιούσαν.» (E2)
- «Τα συναισθήματα τους δεν ήταν και πολύ θετικά..., πότε θα ανοίξουμε και πότε θα ανοίξουμε, έλεγαν συνεχώς. Ε..., όσο περνούσε ο καιρός κουραζόντουσαν, γιατί στην

- αρχή είχε πιο πλάκα, ήταν κάτι καινούργιο..., μετά, τους ρουτίνιασε και αυτή η διαδικασία, κάθε μέρα, μεσημεριάτικο» (E3)
- «Στην αρχή, το αντιμετώπισαν πάρα πολύ ωραία, υπήρχε στην αρχή αρκετά μεγάλη συμμετοχή, οι γονείς ήταν αρκετά δεκτικοί σε όλη αυτή τη διαδικασία. Όσο περνούσε ο καιρός ... μάλλον όλες αυτές οι φήμες που ακούγονταν ότι θα ανοίξουμε και τελικά δεν ανοίγαμε ... κουραστήκαμε όλοι. Κυρίως οι γονείς και το μεταφέρανε και στα παιδιά αυτό το πράγμα, οπότε, χάθηκε και λίγο η συνέπεια στην όλη, ας πούμε, παρακολούθηση της ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης.» (E4)
 - «Γενικά τα παιδιά κουράζονταν, ήταν πολύ ακατάλληλη η ώρα, βαριόντουσαν κάποιες φορές...Γενικότερα, δεν ήταν θετικά τα συναισθήματα τους. Κάποια πράγματα τους άρεσαν. Όταν κάναμε μουσικοκινητικά πράγματα και όταν κάναμε παιχνίδια, όπως η παντομίμα, παιχνίδια με εύρεση ενός υλικού.» (E5)
 - «Γενικότερα, όσο αναφορά στα συναισθήματα, θεωρώ ότι δεν τους άρεσε η τηλεκπαίδευση. Κανένα από τα παιδιά, δεν ήταν ευχαριστημένο με το webex. Δηλαδή, όλα που επικοινωνούσα ήθελαν να ανοίξει το σχολείο. Σίγουρα ήταν δύσκολο, να μην έχουν τους συμμαθητές τους να παίζουν, να μην μας βλέπουν, να μην υπάρχει γενικότερα όλη αυτή η επαφή.» (E6)
 - «Νομίζω, πως τα περισσότερα παιδιά τα κατάφεραν γιατί είναι εξοικειωμένα και με την χρήση υπολογιστή σε αυτή την ηλικία, καλώς ή κακώς και με την χρήση tablet. Οπότε, έχουν μια επαφή με την τεχνολογία και δεν δυσκολεύτηκαν πιστεώω στην πλατφόρμα.» (E7)

Συναισθήματα εκπαιδευτικών και προτάσεις τους για την υποστήριξη της τηλεκπαίδευσης

Ο Πίνακας 5 αφορά τα συναισθήματα των εκπαιδευτικών και τις προτάσεις τους για την υποστήριξη της τηλεκπαίδευσης. Άγχος, πίεση, εκνευρισμός, κούραση ή στεναχώρια για την εκπαιδευτική διαδικασία δηλώθηκαν από τους περισσότερους εκπαιδευτικούς (6 αναφορές), ενώ αναδείχθηκε κάποια διαφοροποίηση μεταξύ 1ης και 2ης χρονιάς (τη 2η χρονιά υπήρξαν περισσότερο θετικά συναισθήματα). Οι προτάσεις των εκπαιδευτικών για την υποστήριξη της τηλεκπαίδευσης, αφορούν κυρίως τη χρηματοδότηση από το Υπουργείο Παιδείας για επίλυση τεχνικών προβλημάτων και αναβάθμιση πλατφορμών (6 αναφορές) και την επιμόρφωση για την εξ' αποστάσεως εκπαίδευση (5 αναφορές).

Πίνακας 5. Συναισθήματα και προτάσεις εκπαιδευτικών για την υποστήριξη της τηλεκπαίδευσης

Συναισθήματα εκπαιδευτικών	Αριθμός Αναφορών
Άγχος/ πίεση/ εκνευρισμός/ κούραση/ στεναχώρια για την εκπαιδευτική διαδικασία	6
Πρώτη Χρονιά: Αρνητικά συναισθήματα	5
Δεύτερη Χρονιά: Περισσότερα θετικά συναισθήματα	
Με το πέρασμα του χρόνου, συνήθιζαν την τηλεκπαίδευση και ξεπέρασαν κάθε δυσκολία	4
Υπήρξαν εκπαιδευτικοί που υποστήριζαν πως η τηλεκπαίδευση ήταν καλή και τους άρεσε	3
Προτάσεις εκπαιδευτικών	
Χρηματοδότηση από το Υπουργείο Παιδείας για επίλυση τεχνικών προβλημάτων και αναβάθμιση πλατφορμών	6

Επιμορφώσεις και σεμινάρια για την εξ' αποστάσεως εκπαίδευση	5
Πραγματοποίηση τηλεκπαίδευσης, μια με δύο φορές τον χρόνο	2
Χρησιμοποίηση της εξ αποστάσεως παράλληλα με τη διά ζώσης (υβριδική εκπαίδευση)	1
Ύπαρξη κατάλληλου υλικού για την εξ αποστάσεως διδασκαλία	1
Να μην υπάρχει καθόλου τηλεκπαίδευση	1

Αποσπάσματα αναφορικά με τα συναισθήματα των εκπαιδευτικών ακολουθούν παρακάτω.

- «Τον πρώτο καιρό που εφαρμόστηκε η τηλεκπαίδευση είχα άγχος γιατί δεν ήξερα πως να το διαχειριστώ. Επίσης, άλλος ένας παράγοντας που συμβάλλει στο άγχος ήταν η παρουσία των γονιών μπροστά στον υπολογιστή, όπου κάτι τέτοιο σε προβληματίζει όταν είναι σε πρωτόγνωρο στάδιο ακόμη η τηλεκπαίδευση και σε αγχώνει ακόμα και για τα λάθη σου, που σίγουρα συμβαίνουν. Αλλά, όσο περνούσε ο καιρός ήταν κάτι που το συνήθιζα και το ξεπέρασα. Όταν βέβαια χάναμε τα μαθήματα ακόμα και για λόγο καιρικών φαινομένων, υπήρχαν αρνητικά συναισθήματα, όπως επίσης και όταν κάποιος παιδί δεν μπορούσε να συμμετάσχει στο μάθημα για οποιοδήποτε λόγο.» (E1)
- «Άγχος, στην αρχή, για το πως θα γίνει αυτό. Πολύ μεγάλη πρόκληση, γιατί, σου είπα, προσπαθούσαμε τώρα να βρούμε τρόπους, να κάνουμε οικείο το όλο περιβάλλον» (E3)
- «Στην αρχή, ήμουν πολύ αρνητική, γιατί λέω: -Ω, είναι μπροστά από έναν υπολογιστή, τα παιδιά πως θα τα κεντρίσουμε; Πως θα τους κεντρίσουμε το ενδιαφέρον; .. Μετέπειτα, επειδή είχαμε και την βοήθεια των γονιών, άρχισε να μου αρέσει, γιατί έβλεπα ότι και τα παιδιά είχαν μια βελτίωση γνωστική» (E5)
- «Είχα άγχος πολύ, το βασικό μου συναισθήμα ήταν το άγχος, γιατί δεν ήξερα αν θα έχω internet και αν θα μπορέσω να συνδεθώ, με ποιον τρόπο θα οργανώσουμε την διδασκαλία, δηλαδή πότε θα κάνω παράλληλη στήριξη με το παιδί εκτός πλασιού τάξης.» (E6)

Αποσπάσματα αναφορικά με τις προτάσεις των εκπαιδευτικών παρουσιάζονται παρακάτω.

- «Θα ήθελα να μου δοθεί η ευκαιρία να ξανά δουλέψω στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, χωρίς φυσικά να υπάρχει η πανδημία, αλλά να χρησιμοποιήσω αυτά τα μέσα με διαφορετικό τρόπο ακόμα και στη δια ζώσης εκπαίδευση με κάποιο τρόπο, κάποια λογισμικά ή κάτι που δεν έχω κάνει καλά. Για παράδειγμα, θα μου άρεσε στην δια ζώσης εκπαίδευση να χρησιμοποιείται και η πλατφόρμα e-me ως ασύγχρονη διδασκαλία, ως τρόπος επικοινωνίας με τους μαθητές μου.» (E1)
- «Αναβάθμιση του δικτύου, γιατί κολλούσε..., σε πανελλαδικό επίπεδο, όχι μόνο του σχολικού δικτύου, γενικά. Φθηνότερο, γιατί κάποιος δεν είχαν WI-FI και μπαίνανε με δεδομένα, οπότε, δεν μπαίνανε..., γιατί είχαν τελειώσει τα δεδομένα από το κινητό» (E3)
- «Αρχικά, νομίζω είναι πάρα πολύ σημαντικό να εξασφαλίσουμε ότι όλοι οι μαθητές θα έχουν πρόσβαση...στην τηλεκπαίδευση. Στο διαδίκτυο και όχι μόνο.» (E4)
- «Να γίνουν σεμινάρια..., να μην υπάρχει το webex ή να διαφοροποιηθεί κάπως έτσι ώστε να μπορούμε να κάνουμε περισσότερα πράγματα μέσα από αυτή την πλατφόρμα.» (E5)

Συζήτηση και Συμπεράσματα

Η εργασία αυτή διερευνήσε τις απόψεις των εκπαιδευτικών για τα μειονεκτήματα και τα πλεονεκτήματα στην εφαρμογή της τηλεκπαίδευσης, την επικοινωνία και ρόλο των γονιών, τις εμπειρίες των νηπιών/μαθητών, τα συναισθήματα των εκπαιδευτικών και τις προτάσεις

τους για την υποστήριξη της τηλεκπαίδευσης. Με δεδομένο την έλλειψη δημοσιευμένων εργασιών στο θέμα αυτό, τα δεδομένα εμπλουτίζουν τη γνώση μας για τις απόψεις των εκπαιδευτικών προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας στην περίοδο της πανδημίας.

Αναφορικά με το 1ο ερευνητικό ερώτημα (Ποιες είναι οι απόψεις των εκπαιδευτικών για τα μειονεκτήματα και τα πλεονεκτήματα στην εφαρμογή της τηλεκπαίδευσης;) τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα συχνότερα αναφερόμενα μειονεκτήματα-εμπόδια αφορούσαν προβλήματα σύνδεσης με το διαδίκτυο, και έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής στα σπίτια των παιδιών, ενώ τα πλεονεκτήματα που εξέφρασαν οι εκπαιδευτικοί αφορούσαν την εξοικείωση των παιδιών με την τηλεκπαίδευση/τεχνολογία, τη διατήρηση επαφής με συμμαθητές/σχολείο/διδάσκοντες, και το ότι κάποια παιδιά ήταν περισσότερο συγκεντρωμένα.

Αναφορικά με το 2ο ερευνητικό ερώτημα (Τι επικοινωνία υπήρξε με τους γονείς και ποιος ο ρόλος τους στη διάρκεια της τηλεκπαίδευσης;) σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες ανέφεραν το σημαντικό ρόλο των γονιών στη διάρκεια της τηλεκπαίδευσης, καθώς και την καλή και συνεχή επικοινωνία που υπήρξε με τους γονείς. Βέβαια υπήρξαν και μερικοί γονείς που δεν μπορούσαν ή δεν είχαν το χρόνο να υποστηρίξουν τα παιδιά τους. Η επικοινωνία μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών γινόταν μέσω viber/messenger/email.

Αναφορικά με το 3ο ερευνητικό ερώτημα (Ποιες ήταν οι εμπειρίες των νηπίων/μαθητών στη διάρκεια της τηλεκπαίδευσης;) οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί ανέφεραν ότι οι εμπειρίες των παιδιών σχετικά με την τεχνολογία ήταν αρκετά καλές, ενώ έλλειψε στα παιδιά η διαζώσης εκπαίδευση (π.χ η επαφή με τους φίλους τους και το παιχνίδι). Τα συναισθήματα των παιδιών δεν ήταν θετικά (κουράζονταν, βαριόντουσαν, ακατάλληλη ώρα, βρίσκονταν σπίτι), και υπήρξε μία διαφοροποίηση συναισθημάτων μεταξύ της 1ης χρονιάς της καραντίνας (μεγαλύτερη συμμετοχή) και της 2ης χρονιάς (παιδιά περισσότερο κουρασμένα).

Αναφορικά με το 4ο ερευνητικό ερώτημα (Ποια ήταν τα συναισθήματα των εκπαιδευτικών και οι προτάσεις τους για την υποστήριξη της τηλεκπαίδευσης;) συναισθήματα άγχους, πίεσης, και κούρασης εκφράστηκαν από όλους τους εκπαιδευτικούς. Υπήρξε επίσης μία διαφοροποίηση μεταξύ 1ης και 2ης χρονιάς (τη 2^η δηλώθηκαν περισσότερο θετικά συναισθήματα). Οι προτάσεις των εκπαιδευτικών για την υποστήριξη της τηλεκπαίδευσης, αφορούν κυρίως τη χρηματοδότηση από το Υπουργείο Παιδείας για επίλυση τεχνικών προβλημάτων και αναβάθμιση πλατφορμών, και την επιμόρφωση για την εξ' αποστάσεως εκπαίδευση.

Υπάρχει μερική συμφωνία με προηγούμενες έρευνες αναφορικά με εμπόδια όπως προβλήματα συνδεσιμότητας στο διαδίκτυο (Yildirim, 2021; Atiles et al., 2021), πρόσβασης στην τεχνολογία (Timmons et al., 2021) ή ελλιπούς υποστήριξης από τους γονείς για τις μαθησιακές δραστηριότητες στο σπίτι (Hu et al., 2021). Υπάρχει συμφωνία με την έρευνα των Αδάμ και Παπαδημητρίου (2022) ως προς το ότι η ύπαρξη αδελφών σε μεγαλύτερες βαθμίδες εκπαίδευσης αποτελούσε προτεραιότητα στη χρήση του διαθέσιμου οικιακού υπολογιστή (εμπόδιο καθώς τα νηπιά δεν είχαν προτεραιότητα) και ότι το μεσημεριανό ωράριο αποτέλεσε εμπόδιο για τα μικρά παιδιά (ήταν κουρασμένα και νύσταζαν). Επίσης έρευνες σε άλλες χώρες όπως στην Τουρκία και στην Αμερική, αλλά και στην Ελλάδα επεσήμαναν το σημαντικό ρόλο των γονιών των μικρών παιδιών –και την επικοινωνία μαζί τους– στη διάρκεια της τηλεκπαίδευσης (Duran, 2021; Yildirim, 2021; Steed & Leech, 2021; Αδάμ & Παπαδημητρίου, 2022). Για παράδειγμα, παρόμοια με το εύρημα αυτής της μελέτης, οι Steed & Leech (2021) βρήκαν ότι η συμμετοχή των γονιών ήταν σημαντική για την υλοποίηση των μαθησιακών δραστηριοτήτων στο σπίτι. Αναφορικά με τα συναισθήματα των παιδιών, όπως αυτά δηλώθηκαν από τους εκπαιδευτικούς, υπάρχει συμφωνία με τον Yildirim (2021) που βρήκε ότι η πανδημία επηρέασε αρνητικά τους μαθητές (συναισθηματικά, αλληλεπιδράσεις, κλπ).

Επίσης υπάρχει συμφωνία αναφορικά με τα συναισθήματα άγχους και ανησυχίας που βίωσαν οι εκπαιδευτικοί στη διάρκεια της τηλεκπαίδευσης (Alan, 2021; Duran, 2021).

Μεταξύ των περιορισμών της έρευνας συγκαταλέγεται ο μικρός αριθμός των εκπαιδευτικών και η προέλευσή τους από μία συγκεκριμένη περιοχή (Κρήτη). Προτείνουμε τη διεξαγωγή παρόμοιων συνεντεύξεων με μεγαλύτερο δείγμα, από όλη τη χώρα. Επίσης, λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική με την τηλεκπαίδευση βιβλιογραφία καθώς και τις προτάσεις των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών, προτείνουμε την ενδοσχολική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε καλές εξ αποστάσεως πρακτικές με κατάλληλη μεθοδολογία για την προσχολική και πρώτη σχολική εκπαίδευση. Ενδεικτικά, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις ΤΠΕ θα μπορούσε να συμπεριλάβει μία ενότητα σχετική με ζητήματα τηλεκπαίδευσης.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Alan, Ü. (2021). Distance education during the COVID-19 pandemic in Turkey: Identifying the needs of early childhood educators. *Early Childhood Education Journal*, 49, 987-994.
- Atilas, J.T., Almodóvar, M., Chavarría Vargas, A., Dias, M.J.A., & Zúñiga León, I.M. (2021). International responses to COVID-19: challenges faced by early childhood professionals. *European Early Childhood Education Research Journal*, 29(1), 66-78.
- Creswell, J.W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (4th ed.). Boston: Pearson.
- Cucinotta, D., & Vanelli, M. (2020). WHO Declares Covid-19 a Pandemic. *Acta Bio-Med Atenei Parm*, 91(1), 157-160.
- Duran, M. (2021). The effects of COVID-19 pandemic on preschool education. *International Journal of Educational Methodology*, 7(2), 249-260.
- Hu, X., Chiu, M.M., Leung, W.M.V., & Yelland, N. (2021). Technology integration for young children during COVID-19: Towards future online teaching. *British Journal of Educational Technology*, 52(4), 1513-1537.
- Steed, E.A., & Leech, N. (2021). Shifting to Remote Learning During COVID-19: Differences for Early Childhood and Early Childhood Special Education Teachers. *Early Childhood Education Journal*, 49, 789-798.
- Timmons, K., Cooper, A., Bozek, E., & Braund, H. (2021). The Impacts of COVID-19 on early childhood Education: Capturing the unique challenges associated with remote teaching and learning in K-2. *Early Childhood Education Journal*, 49, 887-901.
- UNESCO (2020). 10 recommendations to ensure that learning remains uninterrupted. Retrieved January 20, 2022, from <https://en.unesco.org/news/covid-19-10-recommendations-plan-distance-learning-solutions>
- Yildirim, B. (2021). Preschool education in Turkey during the Covid-19 pandemic: A phenomenological study. *Early Childhood Education Journal*, 49, 947-963.
- Αδάμ, Μ., & Παπαδημητρίου, Σ. (2022). Οι ευκαιρίες και τα εμπόδια στην αξιοποίηση των μορφών εξ αποστάσεως εκπαίδευσης από τους/τις Νηπιαγωγούς την περίοδο της πανδημίας. Στο Α. Λιοναράκης (επιμ.), *Πρακτικά 11ου Συνεδρίου για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Εμπειρίες, Προκλήσεις, Προοπτικές* (σελ. 12-26), Τόμος 11(7Α), 26-28 Νοεμβρίου 2021, Αθήνα.
- Νικολοπούλου, Κ. (2018 νέα εμπλουτισμένη έκδοση, 1η έκδοση: 2009). *Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην Προσχολική Εκπαίδευση: Ένταξη, χρήση και αξιοποίηση*. Αθήνα: Πατάκης.
- Τζήλου, Γ., & Παπαδημητρίου, Σ. (2022). Ο ρόλος των γονέων στην προσχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση κατά την περίοδο της πανδημίας Covid19. Στο Α. Λιοναράκης (επιμ.) *Πρακτικά 11ου Συνεδρίου για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Εμπειρίες, Προκλήσεις, Προοπτικές* (σελ. 27-43), Τόμος 11(7Α), 26-28 Νοεμβρίου 2021, Αθήνα.
- Φώτη, Π. (2021). Εποχή COVID-19 και εξ αποστάσεως εκπαίδευση στο νηπιαγωγείο. Διερεύνηση απόψεων εκπαιδευτικών. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 17(2), 92-115.